

**Міністерство освіти і науки України
Тернопільський національний економічний університет
Кафедра економічної теорії**

Міждисциплінарна курсова робота

з

економічної теорії

на тему :

«Макроаналіз податкової системи»

Студентки 2 курсу ФБС-11

Грицуняк І.Ю.

Науковий керівник:

к.е.н., старший викладач

Сліпченко Т.О.

Національна шкала _____

Кількість балів _____

Оцінка ECTS _____

Тернопіль 2017 р.

ПЛАН

Вступ

Розділ 1. Структура та принципи побудови податкової системи

Розділ 2. Аналіз сучасного стану податкової системи України

Розділ 3. Перспективи реформування податкової системи України

Висновки

Список використаних джерел

Зміст

Вступ.....	6
Розділ 1. Структура та принципи побудови податкової системи.....	8
Розділ 2. Аналіз сучасного стану податкової системи України.....	11
Розділ 3. Перспективи реформування податкової системи України.....	15
Висновки.....	18
Список використаної літератури.....	19
Додатки.....	Помилка! Закладку не визначено.

Вступ

Податкова система – це комплекс податків, зборів, інших внесків до бюджету та обов'язкових платежів, які діють у порядку, встановленому законом.

Податкова система є одним з головних важелів, які регулюють економічні взаємовідносини товаровиробників з державою. Ця система повинна слугувати виходу країни з кризи та діловій активності. У всі часи податки були обов'язковим елементом фінансової системи. Вони є основним важелем формування дохідної частини бюджету. Відсутність податків паралізує нормальне функціонування будь-якої держави. Податкова система потребує тривалого та точного аналізу. Саме ця система, виступаючи базою забезпечення функціонування публічних видатків, являється важливою складовою розвитку економіки і шляхом залучення інвестицій в Україну [1].

Діяльність податкової системи нашої держави насамперед тісно пов'язана з економічним, політичним чи будь-яким іншим становищем. Тому, можна сказати, що податкова система України характеризується її рівнем розвитку. Податки є одним з найважливіших елементів розвитку суспільства. Саме вони допомагають ефективно здійснювати державну політику з питань соціального та економічного розвитку.

Метою даної роботи є детальний аналіз сучасної податкової системи України та визначення основних шляхів і перспектив її реформування.

Питання податків та податкової системи складні та різноманітні, і саме тому їм приділяють увагу багато видатних науковців, а саме: Василюком О.Д, Соколовою А.М, Єфименком Т.І, Юрієм С.І, Поттером М. Та попри це існує досить велика кількість спірних питань. Саме цим підкреслюється актуальність вибраної теми.

Досягнення поставленої мети зумовило необхідність вирішення таких завдань:

1. Визначити особливості та принципи побудови податкової системи

2. Вивчити сучасний стан податкової системи України та проаналізувати основні її проблеми
3. Дослідити та визначити перспективи розвитку та реформувати податкової системи.

Розділ 1. Структура та принципи побудови податкової системи

Податкова система кожної країни є різною та має індивідуальну структуру. Ця структура, в більшості, визначається економічним становищем держави та політичними силами при владі.

На перший погляд, податки виражають односторонні відносини держави з населенням та підприємцями. Насправді податки дають змогу мати зворотний зв'язок із платниками завдяки фінансуванню відповідних витрат. Цьому процесові приділяється велика увага з боку економічної науки, і в ньому виділяється економічна сутність функцій держави та їх реалізація [2].

Зміст і структура податкової системи визначається податковою політикою. Податкова політика це – діяльність органів державної та місцевої влади у сфері встановлення та збирання податків, яка реалізується через встановлення ставки оподаткування та визначення платників податків.

Структуру податкової системи наведено у Додатку А.

Система оподаткування це – сукупність податків на зборів, інших обов'язкових платежів, що справляються до бюджету та інших цільових фондів згідно з діючим законом.

Система податків і зборів – це податки та збори встановлені законом. В Україні є загальнодержавні і місцеві податки та збори. Загальнодержавні податки є обов'язкові до сплати на всій території України, місцеві – на території відповідних територіальних громад.

До загальнодержавних податків та зборів належать:

- ✓ Податок на прибуток підприємств;
- ✓ Податок на доходи фізичних осіб;
- ✓ Податок на додану вартість;
- ✓ Акцизний податок;
- ✓ Екологічний податок;
- ✓ Плата за користування надрами;
- ✓ Плата за землю (фізичні особи);
- ✓ Державне мито;

- ✓ Рентна плата;
- ✓ Збір за першу реєстрацію транспортного засобу;
- ✓ Збір за користування радіочастотним ресурсом України;
- ✓ Збір за спеціальне використання води;
- ✓ Збір за спеціальне використання лісових ресурсів;
- ✓ Збір у вигляді цільової надбавки до діючого тарифу на електричну та теплову енергію;
- ✓ Збір до цільової надбавки до діючого тарифу на природний газ;
- ✓ Плата за використанні інших природних ресурсів [3].

До місцевих податків та зборів належать:

- ✓ Податок на нерухоме майно;
- ✓ Єдиний податок для юридичних осіб;
- ✓ Єдиний податок для суб'єктів підприємницької діяльності – фізичних осіб;
- ✓ Транспортний податок
- ✓ Єдиний податок для юридичних осіб - сільськогосподарських товаровиробників;
- ✓ Плата за землю;
- ✓ Збір за провадження деяких видів підприємницької діяльності;
- ✓ Збір за місця для паркування транспортних засобів;
- ✓ Туристичний збір [3].

Механізм справляння податків – це сукупність заходів і їх використання державними органами податкової служби щодо справляння податків та зборів. Платниками податків в Україні є фізичні та юридичні особи. Органами, які контролюють справляння податків є Державна податкова служба та Державна митна служба.

Перші класичні принципи були сформовані економістом А.Смітом. Це були:

1. Справедливості – це означає, що податки для всіх платників, мають бути розподілені згідно до їхніх доходів;

2. Зручності – справляння податків має бути зручним для всіх платників;
3. Визначеності – кожен платник має знати для чого він сплачує податки, суму та час справляння;
4. Економії – мінімальне справляння податку з платника, про цьому надходження до бюджету мають бути максимальними.

Поряд із принципами Сміта, існують сучасні принципи побудови податкової системи України, а саме:

1. Визначеності і адміністративної зручності – податкова система має бути максимально зрозумілою та зручною для платників;
2. Стабільності податкового законодавства – незмінність податків та податкових ставок протягом року;
3. Соціальної справедливості – ставки податку мають бути встановлені відповідно до платоспроможності платників;
4. Наукової обґрунтованості – податки мають встановлюватися відповідно до реального стану економіки країни;
5. Рівність усіх платників перед законом;
6. Обов'язковості – примусовий характер сплати податків;
7. Своєчасності – всі податки та збори мають бути сплачені у відповідний термін до відповідного бюджету.

Розділ 2. Аналіз сучасного стану податкової системи України

Податкова система має великий вплив на соціально-економічну ситуацію в країні. В останні роки економіка України функціонує в умовах великої кризи, безробіття та високого незбалансованого податкового тиску. В основу податкової системи нашої країни вкладено податкові системи високо розвинутих країн Європи (Велика Британія, Німеччина, Франція і т.д.) та США. Проте вітчизняні економісти та політики не враховують особливостей розвитку України та її кризового стану. За роки незалежності в нашій країні так і не вдалося побудувати сильну податкову систему, яка б призвела до розвитку бізнесу.

Податкова система України розвивається поступово, але зазнала не досить багато позитивних змін, а саме: зменшення кількості податків, зменшення бази оподаткування та покращення контролю за справлянням податків. За словами економіста А.Новака, існуюча податкова система в Україні формувалася за принципом «снігової кулі». Майже кожен новий уряд придумував нові податки, це призвело до того, що ми маємо фіскальний масив з податків, актив і мит. На адміністрування податків бізнес щороку витрачає понад 1 мільярд грн.[4].

Податкова система України складається з системи оподаткування(система податків та зборів, механізмів і способів розрахунку та сплати податків і зборів), платників податків (юридичні та фізичні особи) та контролюючих органів (Державна фіскальна служба і її територіальні органи та митні органи). Податкове законодавство нашої держави ґрунтується на принципах, визначених Податковим кодексом України, а саме:

- ✓ загальність оподаткування;
- ✓ рівність усіх платників перед законом, недопущення будь-яких проявів податкової дискримінації;
- ✓ фіскальна достатність;
- ✓ соціальна справедливість;
- ✓ нейтральність оподаткування;

- ✓ рівномірність та зручність сплати;
- ✓ єдиний підхід до встановлення податків та зборів.

Загальнодержавні податки та збори встановлює Верховна Рада України, і вони є обов'язковими до сплати на всій території країни. Податковим кодексом України передбачено справляння 18 загальнодержавних податків і зборів. Серед них особливе місце в податковій системі займають ті, якими обкладаються процеси споживання, та податки на доходи і прибутки. До місцевих податків належать податки та збори, що встановлені відповідно до переліку і в межах граничних розмірів ставок, визначених Податковим кодексом України, рішеннями сільських, селищних і міських рад в межах їх повноважень, і є обов'язковими до сплати на території відповідних територіальних громад. Є 2 місцеві податки (податок на нерухоме майно та єдиний податок) і 3 збори (збір за провадження деяких видів підприємницької діяльності, збір за місця для паркування транспортних засобів та туристичний збір).

Основними платниками податків в Україні, на відміну від держав з ринковою економікою, є фізичні особи. Це залежить від того, що модель податкової системи України склалась на основі структури господарюючих суб'єктів. Також важливою особливістю податкової системи України є те, що до складу не входить податок на спадщину та дарування, який є досить поширений у країнах Європи. Головним джерелом податкових надходжень є ПДВ. Його питома вага зберігається високою навіть під час кризи. В результаті справляння ПДВ у 2015 році до бюджету надійшло 68,4 млрд. гривень. У 2016 році відбулося зменшення оподаткування ПДФО, тобто застосовується базова ставка 18%. Таким чином до бюджету надійшло 67 млн.грн. Ставку ЄСВ знижено до 22% для всіх доходів. Також відбулося значне збільшення доходів місцевих бюджетів за рахунок акцизів та податку на нерухомість (надходження до державного бюджету становили 722млн.грн.). У 2016 році зменшилися пільги з оплати земельного податку. Надавати пільги щодо земельного податку залишається за місцевим самоврядуванням.

За легкістю сплати податків наша країна посідає 152-ге місце з 155 країн [5]. Це свідчить про те, що існують високі ризики збільшення несплати податків та перехід великої кількості підприємців «у тінь». Українське керівництво розуміє, що наша податкова система є небезпечною для економіки, адже через хитрощі з виплатою податків втрачаються мільйони гривень. Прикладом цього є податок на додану вартість та акцизний збір. У всіх країнах акциз встановлюється на предмети розкоші, а в Україні – на монопольні товари, включаючи навіть продукти харчування.

Податкова база, яка склалася на даний час, може забезпечити наповнення бюджету. Однак безсистемне надання податкових пільг та ухилення від сплати податків змушує державу розширювати податкову базу та проводити жорстоку систему стягнення податків. Склалася дивна ситуація: чим більше податків справляється, тим менше платників їх сплачує. Якщо взяти до уваги малий бізнес, то для нього існують певні податкові привілеї у вигляді єдиного податку і т.д. Підприємство може отримати пільги, якщо на одного робітника припадатиме менше 1667 грн. виторгу за місяць. Насправді від малого та середнього бізнесу, для якого у нас створені «сприятливі» умови, вимагається сплатити 56-58% доданої вартості. Таким чином на функціонування бізнесу нічого не залишається. На даний час багато підприємців виживає за рахунок того, що досить тривалий час приховує свій дійсний прибуток.

Ще однією особливістю розвитку вітчизняної системи оподаткування є конфлікти і протистояння між органами контролю і платниками. Ці конфліктні ситуації зумовлені багатьма причинами, серед яких, в першу чергу, є нерегульованість правових гарантій для учасників податкових відносин, наявність неефективних та ненадійних механізмів захисту платників та відсутність у них податкової свідомості.

У демократичній державі запровадження будь-яких форм оподаткування є волевиявленням політичних сил, компромісу політичних сил, які представляють інтереси громадян. Відносини між державними та місцевими

органами влади в Україні з приводу розподілу доходів державного та місцевого бюджетів мають свої особливості:

- ✓ нерозвинена система місцевих податків та зборів, що призвело до відсутності у місцевих бюджетах власної дохідної бази;
- ✓ тривалий перегляд переліку загальнодержавних і місцевих податків між державним та місцевим бюджетами;
- ✓ не має ефективної системи фінансового вирівнювання при розбіжностях податкоспроможності окремих регіонів.

Державний бюджет України формується за рахунок ПДВ, що становить 42%, податку на прибуток – 17,6% та акцизного податку – 10,5%.

Для порівняння візьмемо таку країну, як Німеччина. Державний бюджет цієї країни складають обов'язкові платежі і податки від підприємств державної форми власності, що у свою чергу становить понад 80 %. У Швеції доходи бюджету формуються за рахунок ПДВ та податків на споживання, що становить 2/3 усіх податкових надходжень. У Франції податки та збори становлять 90% дохідної частини бюджету.

Станом на 2017 рік Податкова система не змінилася: 7 загальнодержавних та 4 місцевих податків і зборів. Ставки податку на додану вартість, податку на доходи фізичних осіб та податку на прибуток залишилися без змін.

Були здійснені певні реформи у податковій системі, а саме кардинальних змін зазнали податкові органи:

1. ДФС віддали у пряме підпорядкування Міністерству фінансів.
2. Податкову міліцію реорганізували у Службу фінансових розслідувань.
3. Об'єднали ключові сервіси ДФС: податкові та митні системи оцінки ризику, що дозволяє краще визначати, хто ухиляється від сплати податків і зборів, а також податковий і митний аудит для мінімізації кількості перевірок.

Розділ 3. Перспективи реформування податкової системи України

Сьогоднішня податкова система України не влаштовує ні бізнес, ні державу. Вітчизняна економіка страждає від великого, порівняно з розвиненими європейськими країнами, податкового навантаження. Насамперед, це проявляється у тому, що весь податковий тиск перекладається на совісних платників та тих, хто не може захиститися від податківців. При цьому інші отримують привілеї. Саме це перетворює українське оподаткування на засіб несправедливої конкуренції, розвиток монополій, отримання корупційної ренти і т.д.

Успішна побудова податкової системи є важливою умовою інтегрування України на світовий ринок. Реформування податкового законодавства України є необхідною умовою ефективної роботи економічної системи в цілому. В умовах, що склалися на сьогоднішній день, інститути оподаткування є не ефективними та про це свідчить досить багато фактів:

- ✓ високий рівень тінізації економіки;
- ✓ значна масштабність корупції;
- ✓ великий податковий тиск на платників;
- ✓ невдоволення суб'єктів підприємницької діяльності.

Дуже низькі позиції України в світових міжнародних рейтингах, що характеризують систему оподаткування, виступають підтвердження нефективності цієї системи. Однією з найважливіших проблем податкової системи нашої держави є високе податкове навантаження. Величина податкових ставок та складність й нестабільність системи податкового навантаження – це два найважливіші фактори, які визначають обтяжливість податкової системи. Система перенавантажена дрібними податками, при цьому витрати на облік та контроль значно перевищують надходження від їх сплати.

Ще однією проблемою оподаткування в Україні є соціальна несправедливість. Тобто в нашій країні спостерігається низький рівень добробуту населення, саме через надто високі ставки податків. Як наслідок,

середнього класу практично не має. Сплата податків розуміється населенням як певний «тягар», а не як плата за виконання державою своїх функцій. Це свідчить про досить низький рівень податкової культури.

В Україні набула поширення практика, коли тягар податкового тиску перекладається на ті підприємства, які працюють легально і доволі прибутково. Це спонукає керівників таких компаній шукати шляхи отримання податкових пільг, замість того щоб підвищувати ефективність своїх підприємств. В результаті пільгами користувались підприємства й галузі, що спроможні вийти із кризи й розвиватися й без довгострокового пільгового режиму оподаткування та які не є основою підвищення конкурентоспроможності національної економіки. А ринково орієнтовані підприємства, що потребують фінансової підтримки для освоєння нових ринків, технологій, продуктів, навпаки, змушені платити більшу частину податків. Таким чином пільги стимулюють розвиток тіньової економіки, масштаби якої, за оцінками експертів, становлять в Україні 40-50 % від обсягу реального ВВП [6].

Основними моментами реформування податкової системи України, на нашу думку, є:

1. Максимальне спрямування податкової політики на забезпечення ефективного розвитку національної економіки. Це можна досягнути за допомогою зменшення податкових ставок та зменшення загальної кількості податків. Як наслідок, зменшиться рівень тінізації економіки. Зниження податків в Україні стане можливим тільки після перегляду зобов'язань держави і соціальних гарантій, фінансування яких вона зберігає за собою.
2. Слід встановити рівномірний розподіл податкового навантаження відповідно до доходів населення. Таким чином зменшиться ухилення від сплати податків і при цьому зростуть надходження до бюджету.
3. Спрощення податкової системи. Вона має відповідати принципам простоти і прозорості. Справляння податків має бути зручним для всіх

платників та максимально зрозумілою. Сплата податків має займати у суб'єктів мінімальну кількість часу.

4. Зниження фіскального тиску, при цьому зменшення ставок податку на прибуток підприємств і ПДВ. Це дасть змогу підприємцям вести свою діяльність та формувати звітність.
5. Зменшити податкове навантаження серед непрямих податків, збільшення значення місцевих податків у структурі доходів місцевих бюджетів, враховуючи при цьому територіальні особливості.
6. Демократизація податкової служби України, а саме зміна ідеології її функціонування на основі реформування податкової служби.
7. Удосконалення ефективності податкового законодавства. Насамперед запровадження таких законів, які будуть урівноважувати права усіх громадян держави під час справляння податків.

Найважливішу роль в податковій системі України мають відігравати податки на майно, на землю та на використання природних ресурсів. Адже саме вони не залежать від обсягів виробництва, продажу і є стабільними. Таким чином ці податки гарантовано будуть поповнювати бюджет.

Створення передумов для економічного зростання за рахунок вивільнення підприємницького потенціалу та сприяння реалізації конкурентних переваг країни – саме це має виступати головною метою вітчизняних реформ.

Висновки

Податкова система України є одним із найголовніших чинників впливу на економічний розвиток держави. З 2007 року до 2012-го податкова система України пересунулася з другого на третє найгірше місце у світі. Кількість податкових платежів зросла до найбільшого у світі рівня. За величиною сукупної податкової ставки позиція України погіршилася зі 142-го до 152-го місця. Час на здійснення податкових платежів хоча і зменшився майже втричі, однак десятку найгірших країн світу за цим критерієм покинути не вдалося.

Надмірна фіскальна орієнтація податкової політики негативно впливає на загальний стан економіки, а саме: охолодження ділової активності, високий тиск на динаміку ВВП, промислового виробництва та інвестицій.

Аналіз податкової системи України дає змогу зробити висновок про серйозні недоліки. По-перше, це нестабільність податкової системи та законодавчих актах, що негативно впливає на добробут населення та розвиток бізнесу. По-друге, велика увага приділяється фіскальному спрямуванню, недостатнє виявлення регулюючої функції. По-третє, це великий податковий тиск на платників. Регулювання сучасних економічних відносин потребує гнучкої податкової політики, яка дала б змогу оптимально пов'язати інтереси держави з інтересами підприємництва, рядових платників податків.

На сьогодні податки зменшуються у тій частині, яка має високу еластичність (виведення з тіні прибутків та зарплат), натомість збільшуються ті, від яких дуже важко, якщо взагалі можливо, втекти: ПДВ (за рахунок упорядкування адміністрування) та податки на майно [7].

Отже, на сучасному етапі розвитку вітчизняної системи оподаткування важливим є удосконалення ефективності податкового законодавства, зниження загального рівня оподаткування, зменшення ставок податків, підвищення податкового контролю з метою детінізації економіки. Для сталого розвитку національної економіки та забезпечення зростання добробуту населення, податкова система має функціонувати з урахуванням вітчизняного та світового досвіду.

Список використаної літератури

1. Історико-правовий часопис. – 2015. – №1 (5); © Товкун Л., 2015: [Електронний ресурс]. – Режим доступу : file:///C:/Users/User/Downloads/ipch_2015_1_16.pdf.
2. Крисоватий А.І. Податкова система / Крисоватий А.І., Десятнюк О.Н.: [навчальний посібник] – Тернопіль; Карт – бланш, 2004. – 331с.
3. Державна фіскальна служба України: [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://sfs.gov.ua/podatki-ta-zbori/>.
4. Податкова епопея-2015: чи стане краще жити українцям; І. Беззуб, мол. наук. співроб. НЮБ НБУВ: [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://nbuviar.gov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=1837:podatkova-epopeya-2015-chi-stane-krashche-zhiti-ukrajintsyam&catid=8&Itemid=350.
5. Концепції реформування податкової системи України// Національна академія наук України. -2005.; Я. Романчук:[Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.sta.gov.ua.
6. Проблеми податкової системи України та актуальні шляхи їх вирішення, як передумова ефективного функціонування економіки держави. – 2015.: [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://nauka.kushnir.mk.ua/?p=46357>.
7. Економічна правда: податкова реформа. Як це може бути. – 2015.: [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.epravda.com.ua/publications/2015/09/23/560495/>.

